СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 179. Джерзи Сити, Н. Дж., второк, 4 серпня, 1925.

VOL. XXXIII. No. 179. Jersey City, N. J., Tuesday, August 4. 1925. THREE CENTS

Американський уряд не думає мішатися до вуглевої суперечки.

СВОМПСКОТ, Месечузетс, 1. серпня. — На запити представників американських ґазет, які кроки думає робити уряд у справі непорозуміння межи робітничими юніями вуглевих робітників а вуглевими підприємцями, заявив в імени президента його представник, що президент не зробить нічого так довго, поки переговори не зірвуться зовсім і справа не перейде в стадію страйку.

СЕНАТОР ПЕПЕР ЗАПОВІДАЄ УХВАЛЕННЄ ПРИСТУПЛЕННЯ ДО СВІТОВОГО СУДУ.

СВОМПСКОТ, Месечузетс, 1. серпня. — Пенсилвенійський сенатор Пепер, один з визначнійших членів сенатового комітету для заграничних справ, зявився на авдієнції в президента Кулиджа, щоби переговорити з ним питанне приступлення Америки до світового суду.

Пепер заявив президентови, що в сенаті сильно зріс рух за таким приступленнем. Сенатор певний, що сенат ухвалить таке приступленне без великої опозиції, принявши, очевидно, умову, що приступленне до суду не становить найменчого зречення повної американської самостійности.

ВИБУХ НА КОРАБЛИ.

ҐРІНВИЧ, Котетикат, 1. серпня. — На прогульковім корабли Оновей вибух котел з газоліною. Вибух викинув у воздух капітана корабля на прибережні скали. Се його покалічило так тяжко, що він видає помре від ран.

ПРОПОВІДНИК УБИВ СВОЮ ЖІНКУ.

РИЧМОНД, Верджінія, 1. серпня. — Проповідник Джордж Голдер вбив вистрілом з револьвера свою жену, а відтак самого себе.

Стрілянина случилася підчас снідання, до котрого спокійно засіли: Голдер, його друга жена, з котрою він недавно вженився, та три дочки з його першого подружа.

Поліційне слідство не потрафило відкрити ніякої причини страшної події. Поліція догадується лишень, що Голдер був у приступі хвилевого божевілля. Має він 35 літ життя, і якийсь час тому назад стратив свою парохію. Його друга жена була давнійше його ґосподинею.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ОСУДЖУЄ ПЕНСИЛВЕНІЙСЬКУ ЗЕЛІЗНИЦЮ.

ВАШИНГТОН, 1. серпня. — Американська Федерація Праці оголосила публично ряд закидів проти великого зелізничого підприємства Пенсилвенія Рейлровд Ко. Юнія закидає зелізничому зарядови, що він переслідує всіх робітників, які належуть до юній, та що він розвів серед робітників широко пошурену шпіонажу.

ШКОДИ ПОВЕНИ В ДІТРОЙТІ ОБЧИСЛЯЮТЬ НА ДВА МІЛІОНИ ДОЛЯРІВ.

ДІТРОЙТ, Мишиґен, 1. серпня. — Урядники поліції та пожарного департаменту обчисляють, що за послідної повени в місті й околиці води зробили шкоди на які два міліони долярів.

Найбільшу частину шкоди становлять шкоди в машинерії в фабриках. Вода саме в богато місцях залляла ґиввиці фабрик, у котрих звичайно находяться котли й другі машини.

СЕНАТОРИ БУДУТЬ ЖАДАТИ ЗНЕСЕННЯ ПІДВИШКИ ПОЧТОВИХ ОПЛАТ.

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 1. серпня. — Сенатор Мозес заповідає, що він на спілку з кількома своїми товаришами буде добиватися в сенаті знесення недавно ухваленої підвишки почтових оплат. Сенатори сі стоять на становищи, що ся підвишка зовсім зайва, бо уряд і так має щораз більше приходу з почти наслідком зростаючого бизнесу краю.

ХТО КРАЩИЙ СВИСТУН.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Ню Джерзі, 2. серпня. — На міських забавових площах відбулися тут вчора цікаві змагання. До них стануло понад 12,000 хлопців і дівчат, а ходило в сих грах о те, хто вміє краще свистати. Участь була обмежена до дітий низче 15 літ. Яко надгороди давали ножики, рукавиці, мячі, тощо. Замітно, що з дівчат ні одна не виграла надгороди, хоча ставало до змагань дівчат поважне число.

УВЯЗНЕНІ В ЕЛЕВЕЙТОРІ.

НЮ ЙОРК, 1. серпня. — Троє людям, а саме хлопчині, що кермує елевейтором в однім високім будинку, та двом стенографкам случилася прикра пригода. Щось попсулося в машинерії елевейтора і всі троє були увязнені через чотири години з верхом. Доперва пожарна сторожа прорубала дах елевейтора та добула вязників.

ЗАКИДАЮТЬ КОМУНІСТАМ ЗАХОДИ КОЛО РОЗБИТТЯ ЮНІЇ.

НЮ ЙОРК, 2. серпня. — Моріс Сигмен, предсідатель кравецької юнії, оголошує публично листи комуністичних провідників, з яких малоби виходити, що комуністи зміряли до захоплення в свої руки юнії, а коли їм се не вдалося, до її розбиття.

Українські Громадяни!

Українським селом заволоділа чорна розпука! В смертельній глуші занепадає село, основа нашої нації. Нидіє, марніє, тратить силу та вмирає повільною смертю. День в-день приходять звістки про випадки голодової смерти. В селах вже є голодовий тиф. Старці, матері та діти вються в голодових судорогах.

Де найдуть вони поміч?

Ми заморська іміґрація мусимо дати їм поміч!

Коли Ваша громада досі не зложила своєї жертви Вашим обовязком подбати про се, щоби збірку переведено негайно.

За всіми інформаціями пишіть до Обєднання:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

ВЕЛИКЕ ВІДШКОДОВАННЄ ЗА СМЕРТЬ МУЖА.

САФЕРН, НЮ ЙОРК, 2. серпня. — Лава присяжних суддів, яка розглядала позов пані Джесі Лител проти Джана Ковдина за вбитте автомобілем її мужа, признала вдові 12,000 долярів відшкодовання.

РОДИЧІ НАВМИСНЕ ПОКИДАЮТЬ ДІТИЙ.

ОЛБАНІ, НЮ ЙОРК, 2. серпня. — Стейтовий уряд звернув увагу, що послідними часами почало зростати число малих дітий, які загубилися від своїх родичів у купелевих місцевостях здовж морського побережа в стейті. Уряд догадується, що родичі роблять се не з неуваги, але з розмислу, щоби позбутися немилого їм потомства.

ЯКІ БУДУТЬ ЛЮДИ ЗА ТИСЯЧУ ЛІТ.

Лондон. — Професор А. М. Лов пише у своїй новій книжці „Будучність", що в слідуючім тисячеліттю людина зміниться умово і фізично більше як за послідних десять тисяч літ. Проф. Лов предвиджує такі зміни в людях в надходячих тисячу літ: Виховання дітей почнеться перед їх народженням. Ноги в людий будуть слабі з причини не вживання їх. Чоловіки будуть лисі. Чоловіки і жінки будуть носити однакове одіння, яке можна буде натягнути на себе і скинути в одній хвилі. Чоловіки і жінки будуть носити штани. Між чоловіками і жінками буде провадитися велика конкуренція в кожній галузі знання і фаху. Чоловік не повстидається здержати жінку на улици і попросити в неї огню. Усі робітники будуть дуже спритні; для неспритних не буде місця. Зір і слух людий дуже ослабне. Радіо буде звичайною річею в хатах і всякий бизнес буде провадитися при їх допомозі. Людий будуть будити зі сну будильниками (алярм клакс) орудуваними радіом. Телепатія буде більше в ужитку. Любов і подружжа будуть зовсім инші від теперішних. Державні біольоґи будуть мати певні жінки спеціяльно для родження дітий на замовлення. Жінки переконаються, що чоловік ніколи не буде вдоволений одною жінкою. Між планетами буде заведена комунікація. Війна буде відбуватися при помочи „літаючих субмарин."

ДОБРЕ ЖИВЕТЬСЯ ПІД ПОЛЬСЬКИМ ПАНУВАННЯМ.

Коли президент Польщі Войцеховський обїздив „креси всходне," то заїхав він був також до одного села в пов. золочівськім. Як звичайно, заїхав він до двірської палати. По обіді пан „дзєдзіц", видячи, що нема з громадян жадної депутації, сказав своїм форналям прилично зодягнутись і прийти до його палати замісць селян повитати пана президента хлібом і сілью. Однак в тім часі появились коло палати представники громади. Були ними: наказний війт Поляк, його заступник і шістьдесятьлітний присяжний.

Звитали вони през. Войцеховського хлібом і сілью, обцілували йому руки і стоять. Тоді п. Воєцеховський звернувся до старенького селянина і питає:

„Ну, батьку, а як вам живеться під польським пануванням?"

Старий не надумуючись довго відказав:

„Добре, паноньку, добре. Малисьмо кілька злодіїв в селі, але тепер, Богу дякувати, вже їх нема."

— „А деж поділися ті злодії?" — запитав гордо і з найбільшою цікавістю президент.

„А так, прошу пана президента, що двох пішло до поліції, а двох на почту."

Бухнула кров в твар президента, немилосердно затяв зубами куба циґаро і злісно, але допитливо глянув на селянина, який дальше тягнув:

„З податками також добре. Бувало, паноньку, бери — волочи до міста яку худобину чи яке збіжже, проси Жида щоб купив і дав гроші на податок. А тепер, дай Боже здоровлячко вам, пане президенце, цалком добре, бо за податок заберуть з подвіря всьо, що тільки видять в селянина. А якже."

Ще більше щось хотів сказати селянин, як то людям добре поводиться під польським пануванням, та президент вийшов як попарений до другої кімнати, а „вуйце" сіпнув селянина за рукав і вишли на двір.

БАНДИТИ ВКРАЛИ $30,000.

Кембридж, Масс. — Три бандити, поубивавши вистрілами з револьвера шофера і сторожа панцирного автомобіля компанії Амерікен Трост з Бостон, забрали з нього 30 тисяч долярів в готівці, і втікли.

НОВИЙ СПОСІБ КАРАННЯ ЗЛОЧИНЦІВ.

Ст. Катерін, Онт. — Місцевий суддя засудив Дж. А. Денча за підпал на таку кару: Не сміє пити упоюючих трунків через пять літ; до Велланд або Лінколн не може пійти через два роки, хіба в бизнесовій справі і за дозволом міністра справедливости, перед яким має ставитись кожного місяця. Окрім того жінка Денча має кожних три місяці давати звіт з його заховування. Колиб одну з повисших точок переступив, пішов би до вязниці на довгі літа.

ПЕРШИЙ ВІДДІЛ „ОБОРОНА УКРАЇНИ" В КАНАДІ — ГОЛОДНИМ НА ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ.

Торолд, Онт. — Дня 1. липня тутешнє просвітнє товариство ім. Івана Франка устроювало забаву в У. Н. Домі. Підчас веселої забави забрав слово організатор тутешнього відділу „Оборона України" і взивав присутних не забувати за своїх рідних голодних у старім краю. По скінченню його заклику кількох членів відділу пішли поміж гостий з лістами і зібрали кількадесять долярів. Зібрані гроші в найблизших днях будуть вислані впрост до центрального селянського комітету на руки Осипа Навроцького, Ринок ч. 10. Львів. . . . . .

ВТОПИЛОСЯ 8 ДІТИЙ.

Ст. Томас, Онт. Канада. — На закінченнє діточого пікніку, який відбувався коло озера Піцофер, взято 21 дітий і дві жінки на човен, щоб трохи повезти їх по воді. Нещасте однак хотіло, що коли човен відплив від берега на 200 стіп, він вивернувся і всі діти попадали у воду, глибоку на 15 стіп. З них 8 потопилося, бо скорий ратунок був неможливий.

ЖИВ НА МОЛОЦІ І БАРАБОЛЯХ 116 ЛІТ.

Мадрид. — На днях помер в Хантада Рамон Ґомец у 116-ім році свойого життя. До самої смерти був свідомий, як також мав добрий зір та здорові зуби. В цілім своїм життю він не слабував. Цікаве й це, що на голові мав усьо волосся. Його довге життя лікарі приписують тій обставині, що його поживою були лише бараболі і квасне молоко.

Лойд Джордж веде кампанію проти полагодження страйку англійських вуглевих робітників.

ЛОНДОН, 1. серпня. — Бувший англійський премієр Лойд Джордж виступив тут з публичною промовою проти полагодження страйку вуглевих робітників.

Лойд Джордж критикував сю полагоду наперед за те, що її зроблено в послідній хвилі. Далі виступав він проти самого змісту угоди, називаючи надаванне субсидій вуглевим підприємцям рабунком суспільности.

Лойд Джордж обчисляє, що ся полагода буде коштувати англійське громадянство коло 20 міліонів фунтів штерлінґів (майже 100 міліонів долярів). Се обчислення, як видно з ґазет, зробило глибоке враження на громадянство. Як видно з робітничих ґазет, майнери теж невдоволені з такого полагодження страйку.

ЗАБАВЛЯЮТЬСЯ ЧУТКАМИ ПРО „ЧЕРВОНОГО РАСПУТІНА".

ПАРИЖ, 1. серпня. — В російських іміґраційних кругах ходять чутки, що московський мужик Сеній, хоча не належить до комуністичної партії, має на рішення большевицького уряду такий вплив, як колись за царя Миколи II. мав монах Распутін. Йому приписують межи иншим упадок Троцького. Соціялістичні ґазети вважають сі чутки простою пльоткою.

СИН ҐЕНЕРАЛА ВЧИТЬСЯ РЕМЕСЛА.

ПАРИЖ, 31. липня. — В одній французькій фабриці автомобілів працює 16-літний син ґенерала Першинґа, бувшого команданта американських війск. Працює він як звичайний робітник. Хоче він навчитися ремесла.

КУДА ИДУТЬ МАЄТКИ НАГИХ ІНДУСІВ.

ЛОНДОН, 1. серпня. — Сими днями приїзджає до Лондону на довший побут маґараджа (князь) Індуського князівства Патіялі.

Його представники наняли для нього вже цілий поверх у найбогатшім готели анґлійської столиці, за що він буде платити понад тисячу долярів у день. Ґазети пишуть, що се не такий великий видаток для сього щедрого князя, котрий видушує зі своїх підданих коло 3 і чверть міліона долярів „чистого" приходу. Їздить він по світі з двором, який числить коло пів сотки душ.

ЗАБОРОНИЛИ ГРАТИ В АНҐЛІЇ АМЕРИКАНСЬКУ ДРАМУ.

ЛОНДОН, 1. серпня. — Анґлійський уряд заборонив виставляти тут штуку відомого американського драматичного письменника Юджіна Оніла „Де Дезайер ондер ді елмз".

Сю штуку грали в Америці кілька місяців. Представляє вона траґічний конець насильно здушуваного потягу межи полами.

РОБІТНИКИ В ПАЛЕСТИНІ ДОМАГАЮТЬСЯ ПРАВ.

ЛОНДОН, 1. серпня. — Союз робітничих юній в Палестині предложив британській конференції трейдюніонів звіт, у котірм подається, що робітники Палестини зорґанізовані не гірше від найпоступовійших країв світа та що вони тепер заняті добуванням законів для охорони робітництва.

ЗАВОДЯТЬ ЕКЗАМІНАЦІЮ ІМІҐРАНТІВ ПОЗА ГРАНИЦЯМИ.

ЛОНДОН, 1. серпня. — Від нинішного дня представники американського уряду по всій Анґлії будуть екзамінувати людий, що вибираються іміґрувати до Злучених Держав.

У сей спосіб американський уряд думає запобігти непотрібним їзджениям іміґрантів, які часто случалися в минувшині.

ФРАНЦІЯ ОСТЕРІГАЄ РІФІЙЦІВ.

ПАРИЖ, 1. серпня. — Премієр французьких міністрів Пенлеве видав осторогу до збунтованих тубильців у африканськім Мароко, в якій каже їм, що тепер послідний час ґідлатися й зробити мир з Францією. Паризькі ґазети подають вістки, що провідники повстанців хитаються.

НІМЕЦЬКО-ПОЛЬСЬКЕ НЕПОРОЗУМІННЄ.

БЕРЛІН, 1. серпня. — Німецький уряд заявив, що він не буде викидати з границь Німеччини Поляків, якщо Польща здержиться з дальшим викиданнем Німців з Польщі.

НЕНАВИСТЬ ДО ВИЛСОНА ПЕРЕНОСИТЬСЯ НА ВДОВУ.

ПАРИЖ, 1. серпня. — Німецькі ґазети над Реном подають вістку, що туди приїхала вдова по Вилсоні. Ґазети зовсім не криються, що імя Вилсона є в Німеччині так зненавиджене, що пані Вилсон краще зробилаб, якби до Німеччини зовсім не показувалася.

КАЖУТЬ, ЩО ТЕРОР В РОСІЇ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ.

ПАРИЖ, 1. серпня. — Протибольшевицькі круги подають до французьких ґазет вістку, що большевицький уряд ще не покінчив терору, який він почав минувшого лютого. Вістку сю опирають вони на оповіданнях очевидців, що недавно втекли зпід большевицького режіму.

ГРАФ КАРОЛІ У БИЗНЕСІ.

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини, 30. липня. — Ґраф Михайло Каролі підписав контракт з одною шикаґовською різнею, що веде також торговлю мясом у Франції. Він буде її представником в Парижі і буде мати по $3,000 місячної платні.

(Мадярське правительство сконфіскувало його великі добра за се, що буцімто він большевик, але американські капіталісти видно на ґрафів інакше дивляться).

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинока число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свобода": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЩОБ ЗАВТРА НЕ БУЛО ПІЗНО!

Нема нічого щирійшого на світі від власного опікуна, бо він в найприкрійшій хвилі, тоді, коли кревні, знакомі, а часом і рідні діти опускають чоловіка, все опікується ним до останньої хвилі. Тим опікуном є не хто інший як наша дорога організація Український Народний Союз на вільній землі Вашингтона...

Чи мало живе тут Українців, що не належать до Укр. Нар. Союза?.. Не десятки, але сотки і тисячі живуть собі байдужно. Не скажу, що може богаті. Ні!.. Попросту бідні зарібники. І нікотрого з них не побачите без родини. Кождий має родину, а як вона виглядає? Сором згадувати!.. Не десятки разів бачив я тай лиш зітхнув над тим молодим цвітом, що так марно пропадає...

Бо хто-ж його догляне? Хто повчить його, щоб жив як люди? Ану спитайте того батька або і інших недбайків, чи має він забезпечене життє? То він ще гордо відповість: А мені нащо!! По смерти мені гроший не треба! А як умру, то хтось мусить мене поховати, щоб я йому не смердів.

Правда, розумний і характерний чоловік не скаже такого, тільки послідний темняк, що й самий не знає, нащо жие на світі. Бо він не лише що про себе не дбає, що колись як згине під жидівською грубою, то викинуть його мов собаку, але своїм недбальством наложить подвійний тягар на свою родину, котра колись буде оплакувати і проклинати свою долю. А вдодатку неслава про його недбальство спаде на український загал, котрий мусить встидатись ізза сього перед Американцями.

Щоб уникнути зла і посміховиска, пора всім застановитись і подумати про будучність для себе і своєї родини. Не дивитись, що молодий сильний, то ще не буде умирати. Пригляньмось лиш добре, а побачимо і переконаємо себе, що більше вмирає часових людий ніж старих. Тому кождий повинен мати се на думці, що остання хвиля потребує найбільше помочі. А поміч дасть нам тільки наш опікун, котрий, не вагаючись, витягає свою руку, подає поміч та вдовам і сиротам обтирає гіркі сльози.

Памятайте-ж, що тим щирим опікуном є наша дорога організація Український Народний Союз. І хто ще не є членом, нехай зараз вступить, бо завтра може бути запізно...

При сій нагоді ми низше підписані складаємо щиру подяку дорогій організації Українському Народному Союзови за скоре надісланне посмертного по нашім покійнім батькови Андрієви Ставничім в сумі $500.00, котрі стали у великій пригоді підчас прикрих хвиль.

Ще раз складаємо щиру подяку і желаємо, щоб наш опікун прийшов до більших сил, і щоб кождому як і нам подав щирою рукою поміч.

Нехай живе Український Народний Союз!

Матвій і Текля Костишин.

Джемейка, Л. Ай., Н. Й.

ПОЛЬЩЕННЄ УКРАЇНИ ПІД СОВЄТАМИ

Діло пише:

На Правобережній Україні істнує 250 польських трудових шкіл, в яких вчиться понад 15,000 дітий. Школи неграмотних охоплюють до 4,000 дорослого населення. У Києві істнують польські педагогічні курси; на Київщині мають бути відкриті дві польські фахові школи; і на Поділлю одна. Засновуються по селах польські хати-читальні і ріжні просвітні гуртки. Ся кольонізаційна робота серед українського римсько-католицького населення ведеться горсткою польської патріотичної інтелігенції, що залишилась на колишніх польських маєтках і цукроварнях. Для сього вона пофарбувалась трохи в радянський колір, а деякі одиниці навіть в комуністи записались, щоб лекше ішла робота...

* * *

Отже і совєтська влада на Україні признає Українців-латинників Поляками і закладає для них польські школи.

Яка-ж ріжниця між сею владою і польською окупаційною владою на Західній Україні?

ЩЕ НЕ ПРОПАЛА НАДІЯ

Ще не пропала надія, що на Україні засвітить зірниця і нарід позбудеться всяких страждань. Коли тільки візьметься увесь народ до діла, а відречеться всяких плачів і нарікань.

Прийде ще та хвиля, що мусить настати для України сей радісний час, коли від Карпатів аж до Дону ніхто у світі не розлучить нас.

Хотяй ми тепер прикуті долею і під силою ворогів, ми ніколи не піддамось, бо внедовзі прийде та хвиля, що скинем кайдани.

Ми у се твердо віримо. Але треба нам раз на завсіди позбутись плачів, а разом працювати, всім нам для України, то скорше свобода наступить для нас.

Хотяй ми на чужині, мов у неволі птиця, так ми все бажаємо [illegible] на рідні луги і там працювати для України і для [illegible] позбутись тути.

ВІДЕНЬ.

(Вражіння з дороги).

Хто жив колинебудь у Відни, згадує його весь час не злим словом, а при нагоді радо його відвідує. І я рівнож був рад з того, що моя дорога випала через Відень, де мені довелося пробути кілька днів та стрінутися з нашою еміграцією.

I. Чого вчить нас теперішний Відень.

Відень під теперішну пору — це упавша велич. Ті самі будинки, що за давного цісарства, ті самі каварні, театри, а навіть моди, той сам цісарський бург, Шенбрун і Пратер, ті самі памятники Марії Тереси, Теґетгофа, Шварцберґера і інші, але Відень не той став. Перше був він столицею монархії, що мала стільки жителів, скільки Українців на світі, а тепер уявляє собою столицю країни, що має стільки населення, що колишня Галичина, що була тільки одною провінцією Австрії. Стоїть він тепер безрадний з понад двоміліоновим населенням як свідок світлої минувшини та траґічної теперішности. Колишнє горде цісарське місто кидається на всі боки, шукає поратунку зі свого безвихідного положення у своїх недавних ворогів, кориться, просить, благає і жебрає. Бо одно певно, що Відень, як столиця теперішної, бідної Австрії економічно держатися не є силі, а квестія Австрії, це є властиво квестія Відня. Столицею Австрії повинно бути таке місто як Львів, або йому подібне, а не теперішний Відень. Австрію завернули територіяльно 600 літ взад, тільки Відня не змогли завернути і в тім то нещастя Відня і цілого австрійського краю.

Так отже Австрія вернула тепер по довгих сотках літ до тих границь, серед яких вона колись повстала. До тих, де жив і до цего часу живе німецький нарід, іншими словами до своїх етноґрафічних границь. Минулася її могутня слава і велич і не вернеться вже ніколи. Остав тільки історичний спомин про колишню габсбурську монархію, остали ще музеї, які переховують історичні памятники давної могучости, які нам оповідають, скільки то крови треба було проляти, щоби збудувати та вдержати при життю колишню Австрію. Всі ті памятники розповідають нам богато цікавого, а найцікавійше те, що хто їх тепер оглядає, ставить собі питання: По що було проливати скільки крови, щоби будувати то, що так легко провалилося, по що було і Українцям, як „Тирольцям Сходу" проливати кров під Сольферіном, Маджентою, Кеніґрецом, або над Пявою, в обороні того живого трупа, що звався цісарською Австрією, що нами будував і укріпляв свою велич, а самих нас копав і віддавав польській шляхті на поталу. „Ад'є майне геррен" сказав колись цісар Франц Йосиф нашій депутації, коли та прийшла просити допомоги супроти переслідувань австрійсько-польських намісників, старостів та жандармів. Не хотів навіть з нами балакати. Але „До побачення на завсіґди" сказала за те судьба австрійській монархії. І скаже певно, скорше чи пізнійше, кождому імперіялізмови, кождому, що загарбав чужі землі, що тягне соки з чужого дерева, що на чужих плечах будує свою велич. Хто в це не вірить, хай щераз прочитає австрійську історію, хай погляне на теперішний Відень, вдумається в його траґедію, а зрозуміє суть історичної немезіс (пімсти).

Біда навчить людий думати та бути благородними. Це видно по віденській пресі. Будучність нації, чи там тепер австрійської держави, не будує

конечностях, не хоче поширяти території, хоч яка вона мала та бідна, а будує на розумнім та благороднім вспівжиттю з другими народами. Не на оружю хоче оперти вона силу держави, а на науці, штуці, промислі і т. п. Вона хоче тими засобами пригорнути другі держави до себе та доказати, що вона є потрібна та хосенна для других, а її місто Відень є всенародним центром, який треба вдержати в спільнім для других, особливо сумежних з Австрією народів. Австрія проповідує тепер завзято торговельну свободу, заявляється проти цла, якими тепер обложили себе всі держави, а є за свобідним ввозом а рівнож заявляється за скасуванням пашпортів та віз. Так, то вже не давна Австрія!

Не знати тільки чи траґедію Австрії понимають як слід Українці. Бо многі з нас, особливо старше покоління, похитують навіть у Відни головою, коли сходить мова на наш двобій з Польщею, яка то тепер заступила місце небіжки Австрії. Сумніваються в вислід того бою, хоч він виписаний історією ясно як на долони. Їм не треба читати історії, а тільки приглянутися теперішньому Відневи і повести анальоґію між Австрією а Польщею. Буде колись ріжниця між ними. Бо розвалилася Австрія, а остав Відень з музеями і творами штуки, а розвалиться Польща — нічого не остане, бо з порожнього годі наляти.

II. Українська еміґрація у Відни.

До війни вважалося великим щастям бути хоч раз у Відни. Хто був у Відни, був вже тим самим малощо не світовою людиною, бо поза Відень мало хто виїзджав дальше на захід. Війна зробила під тим оглядом одначе великий пролом. Тепер можна сміло казати, що мало є Українців, які не були у Відни. Загнала їх туди російська інвазія ще в 1914 році, перебували тут старшини і жовніри-Українці давної австрійської армії У. С. С., а надто опинилася тут значна частина української політичної еміґрації як з Західної так і Великої України. Тут був довший час осідок Уряду З. У. Н. Р., були два українські посольства, а якийсь час перебувала ще й частина Директорії У. Н. Р. Надто було повно всіляких видавництв, які розвивали значну діяльність та давали заняття та прожиток нашим духовим робітникам-еміґрантам. Це були часи, коли Відень аж гудів від Українців, де всюди можна було почути українську мову, а у всіх більших каварнях одержати українську часопись. Це було одначе колись, а сегодня так як би сліду не було з давнього. Навіть української часописи тяжко тепер допитатися.

Польща натиснула на Австрію і та примусила нас звинути посольство, а президент др. Петрушевич мусів покинути Відень та перенестися до Берліна, бо тут неможливо було продовжати далі протипольську акцію. Почала розбігатися і численна еміґрація. Хто дістав дозвіл вертав до краю, інші виїхали на Чехословаччину, а другі розбрилися по світі шукати кусника хліба. Пішли в світ, хто куди попав. Політична еміґрація так як би тут вже не істнувала. Це відчувається особливо від того часу, коли виїхав з Відня до краю др. Кость Левицький, сеніор тої еміґрації та її найвизначнійший речник та представник.

Що до Українців зачинає Відень поволи вертати до свого передвоєнного стану, коли то головну частину української еміґрації творили осілі тут українські робітники та студіююча переходово молодь.

Віденської еміґрації нарахо- [illegible]

країнців. Це головно робітники. Буде коло 150 студентів, а решта старі австрійські урядовці, що одержують тепер від Австрії пенсію та декілька одиниць з політичної еміґрації, які, мимоходом згадуючи, в короткім часі опускають Відень.

Робітники гуртуються в соціялістичнім товаристві „Єдність", яке захопили в свої руки тепер комуністи та в націоналістичнім „Родина". В обох товариствах слідний живий рух. Раз-у-раз відбуваються сходини та відчити на всілякі наукові теми.

Студентське товариство „Січ" істнує вже 58 літ і є найстаршим студентським товариством коли не на цілій Україні то певно на західно-українських землях. Має членів 150. Комуністи основали осібне товариство „Українську Студентську Громаду", яка має около 15 членів, з яких тільки трох має бути справжніми комуністами.

Касинове Т--во „Бесіда" було в послідним році дуже діяльне, бо дало около 20 відчитів, між ними 4 відчити д-ра Німчука про українські памятники у Відни, які були частинно недавно друковані в „Свободі" та два відчити д-ра Костя Левицького, які відносяться до його споминів з перед війни.

У Відни має свій осідок західно-українське Товариство Ліґи націй, яке серед надзвичайно важких матеріяльних умовин все таки продовжає свою діяльність та інформує широкий світ про невідрадне положення нашого народу на зах. укр. землях.

Комітет Політичної Еміґрації старався ратувати еміґрацію матеріяльно, а заразом уможливити її поворот до краю. І дійсно дорогою скарг і протестів до Ліґи Націй вдалося многим повернути до краю.

В біжучім році основано у Відни дуже цінну з культурного боку інституцію, а це „Український Музей-Архів." У Відни находяться дуже цінні памятники з часів світової війни, історії У. С. С. а дальше акта уряду і посольства З. У. Н. Р. Все те важні для історії документи, які треба зберегти і якщо це та нова інституція дійсно збереже то не тільки охоронить ті памятники від певної загибелі, але заразом доконає великого культурного діла. Цей Музей мав би бути тим, чим був Раперсвіль для Поляків, який зберіг памятки та традицію польських повстань. На жаль важко це перевести, бо така справа вимагає значних коштів, а бідна еміґрація на це не може спромогтися. Хиба в Америці трапиться якась культурна, а при тім ще і ідеальна та засібна людина, яка схоче тій справі допомогти та стати фундатором історичної інституції.

„Українське Товариство Прихильників Молодежи," відоме в Америці зі своєї діяльности, находиться в важких матеріяльних обставинах. Жертви з Америки так як би устали, а біда зросла, бо тут дорожнеча малощо не така як в Америці.

Згадуючи про Відень, не можна оминути української кат. церкви ім. св. Варвари, бо вона була і все ще є важним еміґраційним центром. Істнує вона вже 150 літ і має свою цікаву історію. Теперішнє правительство хотіло її Українцям відібрати, але вдалося її виратувати. Хто знає чи в скорому часі не буде вона одинокою ознакою українства у Відни! Бо осідати не будуть вже Українці більше у Відни, хиба з него втікати.

215 ЗАЛІЗНИЧИХ ВИПАДКІВ В МАЮ.

Оттава. — Протягом мая було в Канаді 215 залізничих випадків, в яких: 27 пасажирів ранено, 14 робітників та 18 инших убито. Загальне число ранених виносило 233, з яких 151 було робітників залізничої [illegible]

Матвій Костишин.

ЗРАДНИКАМ...

Ходив, блукав, когось шукав,
Самий не знав кого,
Пильно трудивсь, щиро моливсь,
Просив... і сам не знав чого.

Минав так рік, все йшло в розтік
А серце дужше билось,
Йому здавалось, що все всміхалось
І щиро з ним молилось.

Було в неділю, чи на весілю,
Здоров, хорошний, пожартує...
А днесь змінилось як давно жилось
І серце туги вже не чує.

Воно завмерло, чутте оглухло,
А розум у найми пійшов...
Днесь він думає, себе питає:
Чи я свою долю у журбі знайшов?..

. . . .

Не твоя се доля!.. тільки гріх за зраду
Що совість ніколи його вже не скине,
Бо ти станув катом над рідним братом
І зрадником Неньки України.

27, 7, 1925.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ.

(за місяць липень 1925).

ПРИХІД:

1. З перенесення з попереднього місяця		$174.36
2. Прихід в липні:		
а) Народний податок	$ 95.30	
б) Рідна Школа	20.00	
в) Голодному Селу	400.00	
г) Ремісничі бурси	1,000.00	
ґ) Ріжні	375.34	$1,890.64
Разом		$2,065.00

РОЗХІД:

а) Висилка до краю:		
1) Ремісничі Бурси (дар У. Н. С.)	$1,000.00	
2) Ком. Допомоги Голодному Селу	400.00	
3) Інваліди	100.00	
4) Політичні вязні	100.00	
5) Центр. Союз У. Студентства, Прага	50.00	
6) Фонд будови У. Н. Дому в Холмі	50.00	
7) Сироти у Львові	25.00	
8) Пересилка і листи	18.65	$1,743.65
б) Платня секретаря		150.00
в) Рент		25.00
г) Телефон		5.34
ґ) Стемпси		5.00
Разом		$1,928.99

ЗІСТАВЛЕННЄ:

Прихід в липні	$2,065.00
Розхід	1,928.99
Остає в касі з днем 31. липня, 1925	$136.01

Обєднанне Укр. Організацій в Америці.

СЛОВА ШЕВЧЕНКА.

Не загинув у неволі, не загину й на волі, говорить українська пісня.

•

Скрізь неправда, де не гляну,
Скрізь Господа лають!

•

Кати знущаються над нами,
А правда наша пяна спить.

КАРТА ЗМІНИ АДРЕСИ.

Хто зміняє свою адрес у,нехай долучить почтову марку за 10 центів і вишле сю картку на адресу:

"SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

До Адміністрації „Свободи":

Залучаючи почтову марку на 10 центів прошу змінити мою адресу.

Моя стара адреса була:

Число відділу.........
Імя ....
Улиця ....
Почта ....

Нова адреса є:

Число відділу.........
Імя ....
Улиця ....
[illegible]

ДОПИСІ.

БРУКЛИН, Н. Й.

Попис шкільної дітвори.

Дня 12. м. м. давала бруклинська парохія пікнік в „Feldman Park" на Maspeth, L. I., на котрім був попис шкільної дітвори з Бруклина під проводом учителя п. Яськевича і з Вудгейвен під проводом учителя п. Цісика. Задля сего, що день був досить горячий, спізнено виступ дітвори аж до шестої години вечером. О 6 год. музика заграла український шарш і обидві школи перемашерували через галю. Відтак учитель Яськевич сформував своїх школярів на сцені і відспівали діти американський гимн, по котрім слідували ріжні народні пісні, котрі випали вдоволяючо як на тутешні діти. Потім слідували декламації, соля скрипкові, а на закінченнє заспівали „Не пора". Тут треба дати признаннє учителеви зо його щиру працю для бруклинської школи. Хотяй волос вже сивіє, він не покидає народної праці, а далі виховує діти в любові до України. Відтак виступили на сцену школярі з Вудгейвен, а учитель Цісик, в коротких але палких словах промовив до серць Бруклинців в справі едности, і спільної помочі для народної справи обох громад. Представив також справу будови Укр. Нар. Дому в Вудгейвен та взивав о поміч в так дуже важній справі. Відтак хор діточий відспівав Шевченківський „Заповіт", а коли дійшов до точки „Поховайте та вставайте," то неодному аж мороз пійшов по тілі. Відтак слідували ріжні хорові пісні, квартети, музичні соля, а при кінці одна мала школярка дуже гарно гуляла козачка, котрим публика дуже була зацікавлена, бо щось побідного з Вудгейвен не сподівались. На закінченне відспівали діти „Не пора" і „Ще не вмерла Україна." Також вудгейвенська школа пописалась дуже гарно, за що публика обдарувала дітий бурею оплесків, а о. Лотович подякував вудгейвенській громаді за щиру участь в пікніку, а з осібна шкільній дітворі за гарні спіти, та учителеви за працю, котрої не жалував положити для плекання і розвитку української школи у Вудгейвен.

Тут годі проминути і похибки, які зайшли на пікніку: В першій мірі дороговказ на летючках і тікетах мильний: Є близші, коротші і танші дороги на галю, головно з Вудгейвен, Джемейки і Лонг Айленд Сити. Дороговказ повинен дати чоловік, котрий знає добре околиці, щоби гість через помилку не їхав замісць годину, дві, та товкся з дітьми по „карах". Дальше перед виступом дітий не привитано публики і не звернено уваги на спокій, а публика сама не дуже про се дбала і тому хто стояв подальше, майже нічого не чув. Про се комітет повинен в будучині не забути: Думаю, що не буде ніхто мати за зле, коли звернеться увагу на якусь похибку, аби другим разом поправити. Позатим решта все випало вдоволяючо для публики.

Гість.

РАРІТАН, Н. ДЖ.

Виконаймо свій обовязок.

Від ряду літ рарітанська українська громада не оставала позаду, коли ходило о яке корисне і гуманітарне діло. Певна річ, що до цего в першій мірі спонукала їх власна свідомість і почуттє солідарности, а в кінці певність, що жертви підуть на призначену ціль. Та це було в недалекоминулому, а тепер на Західній Україні особливо у Східній Галичині примирає з голоду український нарід та їхні діточки в розпуці. Вони кличуть до нас за море, щоб ратувати їх від голодової смерти. Кличуть: поможіть, поможіть, бо гинемо без куска хліба. Другі місцевости спішать з матеріяльною помочю, щоб видерти з пащі лютого ворога нещасну жертву, яка перебула страхіття війни, а тепер перебуває нечуваний терор польської шляхти. У других місцевостях скликують віча; роблять підприємства і збірка на голодуючих іде повним ходом; а у нас ніхто і не згадує за так важне діло. Де той патріотизм такий крикливий, де та любов до рідного краю до так нещасного та безпомічного брата? Правду сказати і ми відчуваєм недостатки задля браку відповідної праці, але і другі громади не в раю, а за те відчувають нещаснє положеннє наших братів в старім краю. Вірю, рарітанська громада хотяй пізно але сповнить бодай в части свій народний обовязок. Тому не легковажмо собі тої справи і при кождій нагоді збираймо жертви на голодуючих. Покажім свій патріотизм не словами, а ділом.

Ів. Бригіда.

ЄВАНГЕЛЬСЬКИЙ РУХ НА УКРАЇНІ.

(Допись з Нюарку, Н. Дж.).

Старокраєві часописи приносять чим раз більше вісток про поширюваннє євангельського віроісповідання серед нашого народу. До війни вже були євангельські христіяни на В. Україні під назвою „штундистів", про котрих дуже симпатично писали Мих. Драгоманів та Трохим Зінківський. Звісний російський учений проф. Фльоринський начисляв їх около 1900 року на 3 міліони душ. В час вибуху світової війни числено їх на 5 до 7 міліонів голов, особливо в Херсонщині, Катеринославщині, Київщині і Полтавщині. В Галичині до війни були невеликі гурти евангеликів у Збаращині і Скалатщині. Очевидно, приходив сей рух з В. України. На жаль, через заборону української біблії в бувшій Росії та через те, що українська інтелігенція не цікавилась релігійними справами, штундисти оставались виключно під впливом російських провідників і через те стали індеферентні національно. На небезпеку сього вказували Драгоманів і Зінківський з радикального крила, а Кониський з національного табору. Вони радили українській інтелігенції заінтересуватись українськими штундистами.

По війні евангельське віроісповіданнє прокинулось з особливою силою в Зах. Україні під Польщею. На се зложилось кілька причин. Чимало Галичан познакомилось зі штундою на В. Україні і сей рух принявся серед них. До Галичини стали по війні вертатися еміґранти з Америки, а дехто з них, бувши евангеликами, поширили свої переконання в своїх селах. До Польщі прибули ріжні добродійні американські протестантські місії і їх діяльність та дух мали теж вплив. Вкінці, долила оливи до огню політика греко-католицьких і православних епископів під Польщею, з котрих перші Хомишин і Коциловський тягнуть до латинщення, а другі ведуть явну московсько-польську політику. З тих причин люди стали покидати унію, чи православє. Звернули на се увагу російські та польські баптисти і зачали їх орґанізувати під кличем рівнодушности до національного життя. Тоді деякі свідомі Українці між галицькими та волинськими протестантами звернулись о поміч до Українського Євангельського Обєднання, що має головний осідок в Нюарку, Н. Дж., а котре обіймає всі українські евангельські громади в Злучених Державах і Канаді. Головою її звісний з народньої діяльности В. Кузів, професор українознавства при каледжі і семінарі в Блумфілд, Н. Дж. Отсі зазиви о поміч приходили від двох літ. Минулого року перший навідався до старого краю проповідник Павло Крат, а з початком сього року виїхали; В. Кузів, О. Нижанківський, П. Крат і І. Яцентий, які почали уряджувати евангельські богослуження по селах і містах як: Львів, Станиславів, Коломия, Городенка і пр., де лиш їх кликано.

Саме в тім часі в Галичині українська католицька церков заповіла заведеннє целібату, а польський уряд заключив звісний конкордат з Римом. Се мало той наслідок, що Українці в Галичині масами стали ходити на евангельські богослуження. Польський уряд заборонив тоді їм публичні богослуження, чим ще дужше скріпив симпатії до евангельської церкви. Вживаннє народньої мови в сих богослуженнях викликує симпатичний настрій серед учасників.

Українські протестанти віднеслись тепер до американських церков, щоб сі допомогли їм міжнародньою дорогою добитися знесення сеї заборони польським урядом. В тій цїли звідав Галичину Др. С. Біч, пастор неб. Вилсона, визначний член протестантської церкви. Його на конференціях або приватних гостинах по містах і селах інформовано про ситуацію.

Головна конференція відбулася в Станиславові дня 31. мая с. р., на якій було чимало делеґатів з ріжних міст та сіл галицьких. На сій конференції зладжено і підписано меморіял до протестантських церков світа, щоби прийшли з допомогою українським евангеликам. З Галичини др. Біч поїхав на Волинь, на такусаму наочну обсервацію. Небавом потім відбувся собор реформованих церков цілого світа в Кардіф, в Англії, на якім заступав українських евангеликів п. В. Кузів. Він і др. Біч інформували Собор про релігійну ситуацію на Україні, викликуючи загальне заінтересованнє сею справою між учасниками Собора. Сі учасники резнесуть симпатичні інформації про тяжке положеннє Українців по цілому протестантському світі, по всій земській кулі.

Богато студентів у краю зголосилось яко кандидати на проповідників; деякі з них будуть вчитися протестантської теольоґії в Европі, а 15 з них принято до семинаря в Блумфілд, Н. Дж.

Американські українські протестанти приготовляють широку кампанію між американськими і канадійськими церквами для піддержання нової церкви на Україні.

НЕҐІДНІ СПОСОБИ.

(Письмо з Бразилії до „Нового (Часу".

Наша еміґрація, завдяки колишній дбайливій опіці духовної інтеліґенції, в культурному відношенню залишилась далеко по заду ріднього краю, хоча тут ніколи не було кресових законів, ні шкільного плєбісциту. Воля широкої просвіти і взагалі культурної праці для всіх націй нічим не обмежена в цій країні і тому за довгі роки пробування тут без панського батога можна булоб при бажанню зробити з нашого затурканого сватка у свому роді джентелмена, подібного до американського. Однак цього не сталося. Опікуни займалися усякими инщими, иноді доволі скандальними справами, а еміґрація ниділа, аж поки не дійшла до сьогодняшного стану приголомшеної фанатичної череди.

З початком виходу „Українського Хлібороба" наша еміґрація ще більш різко поділилась на два протилежні табори — противників і прихильників Василіян. Крім ґазетної полеміки в обох органах, заговорили кольонії і почалась боротьба, часто-густо засобами, непрактикованими серед культурних обставин. Поминувши непристойні ґазетні лайки, обі сторони взялись до фізичного „воздействія", стануди на шлях, який на погляд де-кого скорше доведе до мети. Щоби бути однак справедливим, мушу зазначити, що численні початки цієї благородної акції дали оо. Василіяне. Найяскравійшим фактом є підбурення Василіянами фанатичної юрби, яка в церкві до втрати притомности побила Мартиновича.

На „білий" тетор громада відповіла „червоним". Так в листопаді м. р. на стації Трес Баррас пані М. побила і обкидала смердячими яйцями о. Шкірпана. Ця подія широкою луною відбилась серед нашої еміґрації, викликавши в одному таборі сердечне обурення, в другому — радість. Вскорі після цього згорів в кольонії Ірасема народній дім, побудований громадою. Знову заворушились оба табори, звалюючи вину один на другого. Слід зазначити, що в цьому домі крім пияцьких орґій нічого більше не відбувалось, тому можливо, що його спалили або незадоволені зпосеред цієї чесної компанії або по необережности, хоча... можлива инша причина. А оце підчас великодних свят, коли о. Шкірпан вертав з Папандуви до Ірасеми, невідомі люди, озброєні дрючками, знову напали на нього. Завдяки тому, що віз був критий, о. Ш. вдалось уникнути поважних наслідків.

Такими засобами ведеться тут боротьба. Що це впливає деморалізуючо на ціле громадянство — не підлягає сумніву.

Парана, 1. травня, 1925.

М. Дніпровий.

КРИЛАТИЙ СВАТ.

В місті Богуславі, на Київщині, проживав Степан Чикаленко з жінкою і сином Андрієм. Частенько в їх оселю зазирала нужда. Одною розрадою та втіхою був син Андрій, котрий зі всіх сил старався здобути освіту. Ночей не досипляв, просиджуючи за книжкою. І не пропала марно його праця. Він звернув на себе увагу учителів, котрі допомогли йому скінчити учительський семинар. Отримавши свідоцтво, вернув Андрій до дому з рожевими мріями про кращу будучність. Тепер він міг відпочати, а тепла погідна весна кликала його на простір в степ, в зелені гаї і там шептала йому чудову казку життя. Дома також мав милу розривку, бо на клуні бузьки звили гніздо і коли Андрій почав давати їм їду, бузьки перестали боятись його. Самець в скорім часі так освоївся, що став підходити до рук, а коли Андрій ішов на прохід в степ, то і бузьок летів за ним.

Одного разу пішов Андрій під вечер на прохід за місто далеко в поле до каплички, біля котрої роoли три високі тополі і стояла лавочка. На тій лавочці частенько він просиджував, віддаючись своїм мріям о будучім життю.

Коли Андрій наблизився до лавочки — то лиш тоді побачив, що на ній сидить гарна, молода дівчина. Одежа її і вираз лиця свідчили, що вона походить з інтеліґентної семї. Вертати було запізно. Андрій, знявши капелюх, ввічливо промовив:

— Вибачте, що своїм приходом нарушив вашу задуму. Коли вона була невесела, то я рад, що перервав її; колиж ви мріяли про милого друга, то вельми жалую.

Дівчина відповіла:

— Невеселим думам ще не час товаришити мені, а милого друга ще не маю. Вийшла я в поле длятого, щоб налюбуватися природою та вдихнути в себе чисте свіже повітря. Прошу сідати, як що тут кінчається ваша прогулька.

Чикаленко вклонився і сказав:

— Дуже радо з вашого позволення і у вашім товаристві проведу скілька приємних хвилин. Позвольте представитися: Андрій Степанович Чикаленко.

— Говорячи се, подав руку.

— Дуже мені приємно пізнати вас, — відповіла дівчина, — я Клавдія Осиповна Григоренко. Я вже скілька раз помічала, що ви все ходите в поле. Десь певно віддаєтесь тут в обійми солодких мрій о своїй першій любови?

— О, помиляєтесь, Клавдіє Осиповна, моє серце ще не зазнало любови.

— Направду ви ще нікого не любили?

— Ні, не любив, бо не стрічав такої дівчини, котру міг би полюбити чистою, вічною, ідеальною любовю.

— А колиб стрінули таку дівчину, то покохалиб її?

— Так, покохав би.

— А чим та дівчина повинна відріжнятися від других?

— Чим? Розумними поглядами на життя, добрим серцем, світлою душею, аби наше кохання не було хвилеве, а життя не стало буденним, щоб воно було вічним святом любови. Позвольте і вас запитати. Ви вже любили в свойому життю?

Клавдія пару хвилин мовчала, а опісля відповіла:

— Ні, не любила. Любов — се є найцінніший і найкращий дар, яким природа наділила людину і я, як кожна з женщин цілого стіта, хотілаб покохати, але так, як ви кажете, не на хвилю і не на обмежений час, але на віки. Покохати, але покохати друга ідеального, розумного, сердешного — се щастя, — велике щастя.

На ту хвилю надлетів бузьок і опустився біля Чикаленка.

Клавдія здивувалась і запитала Андрія:

— Що се значить?

— Се мій товариш, — відповів Андрій, — він з своєю дружиною кватирує в нашім дворі, привик до мене і літає за мною.

— Не кожному се вдається, аби дика птиця його не боялась. Чисте, значить у вас серце.

Сказавши се, Клавдія поглядiла на Андрія поглядом, котрий свідчив о тім, що в серці гарної дівчини затлілась іскра любови.

Довго просиділи молоді люде. Вели розмову неначе давні старі товариші.

Розійшлися близькими, милими одно другому. При прощанні Андрій запитав:

— Чи можу тішити себе надією, що побачу вас завтра?

Клавдія стиснула його руку, глянула так любо в очі і тихо відповіла:

— Буду.

З тої пори дуже частенько стрічались молоді люде. Бузьок товаришив їм і так привик до Клавдії, що прилітав до її дому. Се справляло їй велику радість.

Закохались молоді люде і почали мріяти о супружім життю. Але не так дивились на сю справу родичі Клавдії. Були то богаті та думні люде і хотіли бачити свою гарну донечку — одиначку — в парі з богачем. Коли довідались про її відносини до Чикаленка, не на жарт занепокоїлись і заборонили їй стрічатися з ним.

Як то, щоб вони віддали свою донечку за вбогого учителину, в кишенях котрого віють буйні вітри? О, ні! Сего не буде!

Немало прийшлось Клавдії перенести докорів. Плакала бідна дівчина, викрадалася з дому, аби стрінутися з своїм другом та хоч одним словом обмовитися. Стрічі були дуже короткі, длятого обоє писали вдома листи, аби доповнити коротку розмову.

Сумно глядів на них бузьок, не чув усміху та веселої розмови і неначе розуміла мудра птиця, що її приятелів навістило якесь горе.

Рішив Андрій випити чашу до дна, отож написав лист до батька Клавдії, в котрім просив віддати її за него.

Прийшов Андрій на місце стрічі і чекав Клавдії. Пройшла година, друга, а її не було. Положив Андрій листа коло себе на лавочці і задумався.

Надлетів бузьок, зацокотав дзюбом, постояв і полетів в напрямку дому Клавдії. За пару хвиль вернувся, витягнув шию, зацокотав і не вспів Андрій оглянутися, як бузьок схопив лист і полетів.

Дивно стало Андрієви, куди се поніс бузьок лист. Невже до Клавдії?

Мудра птиця бачила, що її приятелі передавали одно другому листи, отож бузьок полетів з листом прямо до дому Клавдії.

Перед домом ґанку стояв стіл, за котрим сидів старий Григоренко з жінкою, Клавдія і кількоро гостий.

Нараз почули шум і на велике здивовання, недалеко стола опустився бузьок з листом в дзюбі. Всі неначе оніміли. Що се може значити? Такого листоноша ще ніколи ніхто не бачив.

Перша догадалась Клавдія, підійшла до бузька і взяла лист, подивилась на адресу і говорить:

— Се до вас, таточку.

— До мене? — промовив здивовано старий Ґриґоренко. Щож се таке, від кого?

Затряслися йому руки, але коли почав читати, то щораз яснійще лице ставало. Скінчивши читання, задумався старий, а опісля сказав:

— Се за тебе, дочко, лист від твого Андрія Чикаленка; — просить, щоби за него тебе віддати. Не гадав я, що так станеться, але подолав мене Чикаленко. Мудрий та хитрий буде, дочко, в тебе муж, а мій зять. Знав якого свата до мене післати. Чи бачив хто, чи чув, щоб по доньку до кого сватом бузьок прилетів?

— Давай, дочко, папір, чорнило, нехай відповідь напишу, бо бачиш, що крилатий сват чекає.

Не стямилась бідна дівчина від радости, принесла папір, чорнило, написав Григоренко відповідь про свою згоду і сказав:

— На, дочко, дай сватови, нехай несе до свого пана.

Подала Клавдія лист бузькови, той махнув крилами і за пару хвилин приніс Андрієви велику радість — висватав йому наймилійшу.

Ще за кілька хвилин прибігла Клавдія до свого судженого і кинулись одно другому в обійми, а бузьок ходив кругом і цокотав дзюбом. Він неначе розумів і радів людському щастю.

— Милий, се бузьок приніс нам щастя — се наш крилатий сват.

— Так мила, він, а за рік, за два може принесе нам другу радість. Чи так, Клавдзуню?

— Не знаю, — відповіла, соромливо опустивши свої гарні оченята, — може...

ХІНИ (КИТАЙ).

Хіни є такі великі як ціла Европа без Росії і мають 450 міл. населення т. є. $1/4$ всіх людей на землі. Хінці є це найспокійнійший нарід в світі; їх буддійська релігія є як християнська наскрізь миролюбива. Але коли християни, особливо европейські, є миролюбиві тільки на словах, і на ділах. Їх головрами, то Хінці визнають свою миролюбну релігію не лише на славах, але і на ділах. Їх головна заповідь звучить: „Не убивай". Тому Хінці ще й тепер уважають страшним злочином взяти за зброю й убивати других. Але „культурна" християнська Европа вже богато відняла від них з тої віри і привчила їх до розбою. Хінці належать до найбільш працьовитих і здібних людей світа. Їх край має вщерть всякого добра і під землею і над землею, але є він дуже перенаселений так, що всі Хінці не можуть в нім поміститися, тому еміґрують до Америки, Австралії і т. д. Не зважаючи на це, чужинці ласі на хінські добра вдираються безнастанно до Хін і там заложили богато своїх кольоній. Довго терпіли се Хінці, але коли їх 1894 р. побила Японія, стали ненавидіти чужинців. Німеччина, Франція й Росія ніби то взяли в оборону Хінців перед Японією, а за те Німеччина „взяла в посесію" хінський край і кріпость Кіяочав, Франція великий хінський край на полудні, а Росія розгосподарилася в хінськім краю Манджурії. За прикладом сих держав пішла і Анґлія і вона „взяла в посесію" хінський край Вайгавей. Японія забрала собі часть хінського побережа і разом з Росією пхалася в глибину Манджурії, ізза якої прийшло було до японсько-російської війни. Не дивниця отже, що в 1900 р. вибухло т. зв. боксерське повстанне в Хінах проти чужинців. Але воно було слабо зорґанізоване і не обхопило цілого краю, тому великі держави його здавили, наложили на Хіни величезну контрибуцію і вимусили, що будуть торгувати з Хінами через 60 літ по власній вподобі. Коли Хіни зборонювалися купувати від них опіюм— трутину, яку куриться на сході так як у нас тютюн — то французькі й анґлійські военні кораблі збомбардували за це хінські надморські пристані і побереже. В 1911 р. викликали великі держави революцію в Хінах, яка повалила хінського цісаря й його династію. Це зробили вони тому, щоб розбити Хіни, які тримав разом в своїх руках хінський цісар. А треба знати, що Хіни складаються з величезних 18 країв і трьох союзних держав: Монґолії, центральної Азії й Тибету. Тепер Хіни є тільки на слові республикою, а на ділі є ту більше військових диктатур, які правляться самі. Ті диктатури лучаться немов в три ґрупи: північні Хіни з ґенералами: Чанґ-Тсо-Лінґ, Фенґ-Ю-Сіянґ і Ву-Пей-Фу; середні Хіни з центральним урядом в Пекіні і полудневі Хіни під проводом величезної републиканської партії Куо-Мін-Танґ, яка веде тепер війну з чужинцями. В часі світової війни великі держави старались намовити, перекупити а навіть погрозами примусити Хіни, щоб вели війну по їх стороні. Але Хіни на це не згодились, Японія, користаючи зі світові війни, вимогла на Хінах великі для себе політичні й господарські користи. В часі світової війни держави антанти примусили Хіни, щоб вигнали всіх Німців і Австрійців з свого краю, а коли миролюбні Хінці противились цему, то тоді самі Анґлійці і Французи виганяли їх з Хін, а їх маєтки нищили або забирали для себе. Так на очах Хінців поводились „культурні" християнські Европейці таки з Европейцями. Згадати також треба, що через весь час великі держави примушували Хінців приймати християнських місіонарів під загрозою, що заберуть хінські краї. Але вже найважніще було те, що великі держави завели в Хінах власні суди, які карали чужинців. Коли отже якийсь чужинець зробив що злого Хінцеви, то його не міг карати хінський суд, але чужинецький. А в чужинецьких судах Хінці не добились ніколи справедливости для себе. Це все будило безнастанно ненависть до чужинців і довело до теперішної домашної війни в Хінах, яку ведуть Хінці під кличем: „Геть з чужинцями! — Хіни для Хінців!" Военного ремесла учила їх головно Америка, яка всю контрибуцію, яка припала їй від Хін за боксерське повстанне, ужила на вихованне хінської молоді в Америці. Тепер учать їх военного ремесла большевики, які удержують для них в Москві спеціяльні военні школи. Лойд Джордж застановляючись над випадками в Хінах, пише, що те, що тепер діеться в Хінах, треба завдячувати „рабівничій цивілізації" Европи, яка навчила Хінців бути такими розбишаками, як Европейці. Цего учила їх головно Франція й Анґлія. Дальше Лойд Джордж побоюється, що коли Хінці будуть добре вишколені в военнім ремеслі, вирушать на Европу і її роздавлять, подібно як це робили такі азійські народи, як Гуни, Татари та инші. А до цего кроку буде перти їх перенаселенне краю. Тому Лойд Джордж каже, що не можна брати за зле, коли Хінці бажають бути господарями в своїм краю. Знову др. Артур Ростгорн пише, що повага европейських держав в Хінах зовсім збанкротувала, бо ті держави, не зважаючи на християнську релігію, повели крайно розбишацьку політику в Хінах а також серед инших азійських народів і викликала серед них ненависть і погорду до европейської „культури". Коли тепер Хінці виступають передовсім проти Японії й Анґлії, то це тому, що Японія забрала Корею й Формозу і вдирається силоміць в середину Хін; а проти Анґлії тому, що вона веде найбільщу торговлю в Хінах і удержує найбільше военних кораблів саме просто серця Хін— міста Гонконґу. Так отже великі держави самі зевропеізували та збалканізували Хіни, а тепер грозить війна не тільки в Азії але й в цілім світі. Хто сіє вітер, буде збирати бурю.

Іцек і Янкель.

Іцек: — На світі є лише два чоловік, що знаються добре на політика...

Янкель: — Хто-ж то такі двоє політикера.

Іцек: — Бісмарк і я. Тілько, що Бісмарк уже давно умерла, а мені ніхто не хоче слухати...

Зібрав **В. Пасічняк.**

ЖАРТИ

Що сказати?

Лікар (до слуги): — Як хто прийде, скажіть, що мене нема в дома.

Слуга: — А як ніхто не прийде, то що тоді сказати?

Виправдалася.

Пані: — Горпино! Я знайшла в тебе свої ручники!

Горпина: — От бачите, пані: А ви весь час турбувалися, що вони пропали.

Допитався.

Украв злодій в одного Жида козу. Наложив шнур на роги тай веде дорогою.

Кинувся Жид за козою, аж її нема. Вибіг він за село, дігнав злодія тай кричить:

— Гей! чуєш? Гей послухай, сюда! Ти-ж неначе й добрий був чоловік...

— А вже-ж що добрий, каже злодій.

— Нащо-ж ти взяв мою козу?

— А хіба не бачиш? На мотузок!

— Та бачу-ж, та тільки за що ти її взяв?

— За роги.

— Я не за те питаю; нащо ти взяв козу, хіба-ж я тобі її винен?

— Ні, не винен, та я в тебе і не вломинаюся.

Наші діти.

— Фесю, тато дома?

— А... дома.

— Заклич но їх сюди, бо маю до них діло.

— А коли тато не мають часу!

— А що-ж роблять?

— Сваряться з мамою.

Осторожний синок.

Батько: Не бійся, синку, лід міцний.

Син: Я не боюся, тату, але волю, щоби ви ішли наперед, бо як би ви втопилися, то бодай я лишуся.

Послушна дитина.

Тато наробився цілий день на полі і зараз по вечері положився до ліжка, щоби відпочити тай каже до свого синка:

Подай-но мені синку горнятко води.

Старший син: А вам не встидно, тату, просити такого малого, щоби вам подав води?

Найстарший син: Що будете, тату, з дурнями говорити, от ліпше встаньте самі тай напийтеся і мені подайте!

ЗАКЛЯТІ ВОРОГИ.

Петро Степанович Хрунькевич і Андрій Грогорович Хомишин недавно стали сусідами, але посварилися скоро і почалося страшне воругування. Хрунькевич мав одну доньку Галину, а Хомишин одного сина Михайла. Обоє кінчали вищі школи і скінчивши науку, приїхали домів. З листів родичів знали про істнування ворожнечі, але одно другого не мали нагоди видіти.

Раділи родичі Галі, що діждались такої гарної донечки і рівночасно научали її:

— Тільки ти, доню, не заведи приязні з сином нашого ворога Хомишина — то ледащо, Галюню.

— Оттаке сказали, — відповіла Галя, — не мала би я з ким приязнь заводити? Та коби лишень позволив собі наблизитись до мене, так і плюну в вічи.

— Так! так! довю, не сюди йому стежка.

А Михайло також був молодець, як кажуть, хоч води з него напийся; гарний, привітний і мудрий.

— Ти синочку, — научали його родичі, — не пробуй залицятися до доньки нашого ворога Хрунькевича; то остання ледащиця, не сюди її дорога.

— Я об сім і не думаю, — відповів Михайло. — Що мені до неї? Моя подруга книжка, а на ню і дивитись не буду.

— Так! так! синочку, і не дивись, бо нема на що.

Ото пройшло скільки день, вийшла Галя в садок, сіла на лавочці недалеко сусідського плота і приємним голосочком наспівує пісеньку. А недалеко від неї, також на лавочці, в своїм садочку, сидів Михайло і читав книжку. Коли почув пісню, прислухувався, глянув в ту сторону, та лишень трощки видно русявеньку головку. А хотілось би побачити ту ледащицю, отак для цікавости.

Не втерпів, встав, підійшов близше і побачив ніжне, чаруюче, гарне, як сама весна, личко Галі. Нараз Галя оглянулася і очи їх стрінулись.

— Чого ви на мене дивитесь? — запитала Галя.

— А чого ви на мене дивитесь? — відповів Михайло.

— Я до вас не підходила, а ви до мене.

— Ні, я до вас не підходив а до плота.

— Ну, то й дивіться на пліт, а не на мене.

— Я дивлюсь на пліт, але через него вас виджу.

— Не маєте чого дивитися, я з ворогами нічого спільного не маю.

— З ворогами? А хіба ми з вами бились, або судились? Якіж ми вороги, як отсе вперше бачимо одно другого?

— От краще ідіть собі.

— Тай куди?

— Куди хочете, туди йдіть.

— Нікуди не хочу іти, мені і тут приємно стояти.

— Приємно? — спитала Галя і поглядила на Михайла.

— А вам, панночко, неприємно?

— Яке вам до того діло, чи приємно, чи неприємно?

— Та так хотів би знати.

— Неприємно.

— Колиж ваші очи зовсім не те говорять.

— Ви так добре розумієтесь на очах?

— Лишень на ваших.

— І щож ви зрозуміли?

— Що? О, богато дечого. Завтра в сю саму пору скажу. Добре?

— Не знаю.

— Вибачте, що утруднив розмовою. До побачення, до завтра. Так?

— Може, не знаю.

Відійшов Михайло, а серденько Галі билось.

— Що се зі мною таке? А який він гарний, приємний і видно мудрий. А я так нечемно поводилася з ним. Кажуть: ворог, та і який віна ворог, коли отсе вперше я його побачила. Чи вийти завтра? Може не виходити? Ні, вийду, ще раз лишень погляну і більш не буду.

А Михайло також був збентежений. Русявенька головка і лукаві оченята все слідкували за ним.

На другий день вечером вийшла Галя в садочок, сіла на лавочці, а серденько тьохкає. За пару хвиль зявився Михайло, підійшов до плота, привитав Галю і запитав:

— Ви не такі сердиті, як вчера?

— Ні! — відповіла Галя. — Говоріть, що ви зрозуміли з моїх очей. Ви обіцяли, що скажете сьогодня.

— Гаразд! Лишень о тім говориться тихесенько. Хіба позволите сісти біля вас.

Забилось серденько Галі. І боялась і хотілось, аби він сів біля неї. Хотілось заглянути близенько в його очі. Опустила головку і мовчала.

— Так позволяєте? — знов спитав Михайло тремтячим голосом.

Чула Галочка, як тремтів голос Михайла і не мала рішучости відмовити, бо і вона того-ж бажала. Мовчала Галочка, лишень блюзина на грудях видавала тайну серця, котре кричало: Ходи! ходи сюди!

— Ми мовчите. Уважаю се за знак згоди. Так? Ну, наколи не важитесь промовити, то хоч погляньте; се буде ваша німа згода.

Мимохіть повернулась головка Галі, сиділи рядочком і мовчали, лишень поглядали одно на другого, зїдали очима.

— Чомуж ви не говорите? — спитала Галя.

— Стратив всю відвагу. Ще ніколи в моїм життю такі милі, солодкі і разом болючі почуття не наповняли мого єства.

Галя затремтіла і тихо промовила:

— Ви чарівник, ви зачарували мене, моє серце тремтить.

Довго просиділи молодята. О чім вони говорили, най остається їх тайною. Розуміється, що не говорили вони про корови, коні, хліб, а про більше поважні річи, про справу вічно молоду, невидиму, але в серцях жиючу.

З того чарівного вечера що дня Галя і Михайло викрадалися з дому, стрічались і воркували. Мріяли про нове повне чарів та щастя життя.

Одного вечера гарно світив місяць, а молодята посідали на лавочці. Притулив Михайло до себе Галю і весь світ їх не обходив. Не чули залюблені, як з одного боку підійшли родичі Галі, а з другого Михайла і гляділи на них. А місяць ще краще світив. Стовпились небесні дівчатка-зіроньки і собі заглядали на щасливу пару.

Коли се Галя підвела голову і вздріла своїх родичів, а Михайло своїх. Зірвались обоє з лавочки і стояли, як ті злочинці, пиймані на місци проступку.

Залюбувались ними родичі, так що і злість минулась.

— Ну, щож, доню? — запитав Хрунькевич.

— Якжеж синку?— казав Хомишин. — Ти вже, як бачу, за плотом опинився? Петре Степановичу, — звернувся Хомишин до Хрунькевича, — то може тее... то?...

— Та вже видно, як мовляли ви, що тее... та най вже буде, перелізайте Андрію Григоровичу. Аж діточки доїхали кінця нашому ворогуванню.

Переліз Хомишин, а Галя і Михайло до ніг родичам. Від щастя землі під собою не чують.

Розмякли старі серця, приголубили дітей і пішли всі до Хрунькевича. Помирила їх свята всепобіджаюча любов.

— Та й як ви, штукарі, запізнались? — питали родичі.

— Отако-о! — відповіли діти і лукаво погляділи одно на другого.

За пару день примирені вороги вирішили день вінчання Галі з Михайлом.

Дмитро Тягнигоре.